

Ruimzicht: 150 jaar samen studeren, wonen, bezinnen

‘NIET VOOR LUIE DOMINEES’

Een ‘Gideonsleger’ van goed onderwezen en gemotiveerde jongelingen, zo zag ds. Jan van Dijk Mzn. de toekomstige predikanten die studeerden in het door hem opgerichte internaat Ruimzicht. Vroeg opstaan was daar voorschrift want “luie dominees zijn er al genoeg”. Anderhalve eeuw later geldt nog altijd: “Je mag er zijn, maar er wordt ook iets van je verwacht.”

Tekst: Jeroen Fierens

Vanbuiten lijken het studentenhuizen als zovele: (veelal monumentale) panden in de centra van Utrecht, Amsterdam en Groningen, vertrapte fietsen voor de deur en sporadisch een over de herrie klagende buurman. Maar wie een kijkje achter de voordeur van een ‘convivium’ neemt, ontdekt dat hier meer aan de hand is: er wordt samen gegeten,

gevierd, geleefd. De convivia staan in de lange traditie van Stichting Ruimzicht, die dit jaar haar 150-jarig bestaan viert. Ooit begonnen als internaat om jonge jongens voor te bereiden op het predikantschap, is het gezicht van Ruimzicht in 150 jaar sterk veranderd. Toch staat de stichting nog altijd stevig geworteld in dezelfde bodem: “Je mag er zijn, maar er wordt ook iets van je verwacht.”

Vroeg opstaan

Het verhaal van Ruimzicht begint halverwege de negentiende eeuw bij de Friese dominee Jan van Dijk Mzn. De verhalen die over hem verteld worden, schetsen het beeld van een zeer idealistisch en bevlogen figuur die zich door niemand van de wijs laat brengen. Zijn biograaf omschrijft zijn temperament als ‘cholerisch’: “Het was een echt actief wilstemperament. (...) Wat

hebben zij hem slecht verstaan, die hem een hard man noemden. (...) Hij zag slechts zijn roeping, zijn doel, zijn ideaal en voorts God en hij kon zich eigenlijk niet begrijpen, dat men daar tegen in kon gaan." Van Dijk komt als twintiger in aanraking met het Reveil en wordt geraakt door de bevlogen wijze van geloven die hij daar tegenkomt. Op 26-jarige leeftijd begint hij, naast werk en gezin, aan de predikantsopleiding die hij – met volgens zijn biograaf slechts vier uur slaap per nacht – in zes jaar tijd afrondt. Op zijn 32ste wordt Van Dijk aangesteld als predikant van de Christelijke Afgescheiden gemeente te Doetinchem, maar zijn blik reikt vanaf het eerste begin veel verder dan dat. De 'ware zendingsgeest' ontbreekt in de kerk, meent hij, en er is een 'Gideonsleger' nodig van goed onderwezen en gemotiveerde jongelingen om het tij te keren. Gemotiveerde jongelingen waren er in zijn beleving genoeg te vinden, maar niet zozeer in de hogere klassen waar

'Je legt getuigenis af van de hoop in je leven – vooral door hoe je leeft'

predikanten in die tijd over het algemeen uit afkomstig waren. Zo ontstaat al snel de wens een internaat te stichten waar jonge jongens uit alle lagen van de bevolking degelijke voorbereiding op het predikantschap ontvangen, om ze daarna door te sturen naar Utrecht voor de studie zelf. Van Dijk laat er geen gras over groeien en op 26 november 1868 wordt het internaat Ruimzicht in Doetinchem feestelijk ingewijd en nemen de eerste zeven 'kweekelingen' er hun intrek. Het leven in het internaat wordt door Van Dijk strak georganiseerd. "Ik vorder dus

billijk van al onze kweekelingen, dat zij vroeg opstaan omdat ik niet wil vormen zenuw-zwakke, vadsige, aan zinnelijkheid toegeevende voorgangers. Er zijn luie dominees genoeg", meent hij. Er is een strakke dagindeling, een lesprogramma en een leerzaal waarin op vaste tijden buiten de schooluren om gestudeerd dient te worden. De oudere jongens krijgen extra taken als het begeleiden van de jongere jongens en het geven van zondagsschool in de kerken en dorpen in de omgeving. Toch ervoer Hans Greive, die van 1949 tot 1952 als alumnus in het internaat woonde (*zie kader*), het leven er geenszins als benauwend: "Er werd geen druk op je uitgeoefend, ook niet dogmatisch. Er heerste onder Wim Dekker, die destijds directeur was, een open geloofsopvatting die in mijn beleving kenmerkend was en is voor het werk van Ruimzicht: dat je getuigenis aflegt van de hoop die je in je leven hebt – niet alleen door woorden,

Convivium Tout Passe in Utrecht viert zijn veertigjarig bestaan.

maar vooral door hoe je leeft.” Jaren later werd Greive voorzitter van het bestuur van Ruimzicht. “Toen waren de convivia er inmiddels, daarvan heb ik meerdere bezocht. Hoewel er een heel andere sfeer heerst dan in het internaat, herkende ik er toch ook veel terug. De manier van samenleven, de dienstbaarheid door vrijwilligerswerk te doen in de wijk, het past helemaal in de opdracht van Ruimzicht.”

Makkers

Het internaat in Doetinchem blijft – hoewel verder uitgebreid en gemoderniseerd – in min of meer dezelfde vorm bestaan tot het jaar 1954. Onder meer de hoge kosten van het landgoed en de wens nauwer met de Hervormde Kerk samen te werken leiden dan tot het besluit te verhuizen naar het

Hydepark in Doorn, waar de nieuwe locatie de naam Nieuw Ruimzicht krijgt. Maatschappelijke veranderingen, waaronder de invoering van studiefinanciering, maken echter dat in het internaatconcept steeds minder houdbaar wordt en er wordt interne discussie gevoerd over de vraag hoe Ruimzicht in deze nieuwe situatie relevant kan blijven en invulling kan geven aan haar doelstellingen. Er wordt gekeken naar een bredere positionering als ‘opleidingscentrum’, de benaming ‘internaat’ wordt in 1968 vervangen door ‘centrum’ en in 1971 worden voor het eerst in de geschiedenis ook meisjes tot Ruimzicht toegelaten.

De grootste verandering vindt echter plaats in 1975, wanneer het (niet-omstreden) besluit wordt genomen dat

Ds. Florida de Kok: “Ruimzicht wil op een open en belangeloze manier mensen ondersteunen”

'Levenslange vriendschap'

Hans Greive (88) woonde van 1949 tot 1952 als alumnus op Ruimzicht te Doetinchem. Wat hem het meest is bijgebleven uit die tijd is de vriendschap met zijn medebewoners. “Je bent jarenlang op heel bijzondere wijze met elkaar opgetrokken; dat draag je een leven lang met je mee. Als we om tien uur 's avonds naar bed moesten, zaten we nog wel eens bij elkaar op de kamer en hadden dan vaak vurige gesprekken over het geloof. Dat zal tegenwoordig misschien minder gebeuren, maar in onze tijd was dat heel gewoon.”

Het internaat was echter meer dan alleen een fijne plek in een mooie omgeving, benadrukt Greive: “Je zat er niet om je ziel te knuffelen. Toen bijvoorbeeld de Russische tanks Hongarije binnenvielen, werd er een Hongaarse vluchteling bij ons opgevangen. Dat was in die tijd nog iets heel bijzonders, maar het werd door predikant Wim Dekker als een belangrijke les in dienst in dienstbaarheid gezien. Daarin zie ik ook de geest van Van Dijk terug, die zijn aandacht vooral op de ‘gewone man’ richtte.”

Ook in de samenstelling van het internaat is die geest volgens Greive goed zichtbaar. “We woonden met jongens uit alle lagen van de bevolking en uit heel het land, van

Hans Greive

Groningen tot Limburg. Het merendeel van ons kwam ook niet uit een hoogopgeleide omgeving. Juist door die diversiteit was er veel respect en ruimte voor het persoonlijke gesprek. Er zat bij ons bijvoorbeeld een ‘nimmer twijfelende’ jongen, maar die hebben we nooit het leven zuur gemaakt. Ik was de enige van mijn Ruimzichtvrienden die in Leiden ging studeren, maar we ontmoetten elkaar elk jaar, op en buiten de studentenweekends, sommigen zolang de gezondheid het toeliet.”

Ruimzicht haar huidige gezicht zal geven: de overgang van het internaat naar ‘convivia’ in universiteitssteden. Hier ligt vindt Ruimzicht vanaf nu haar ‘opdracht’, want, zo meent predikant-directeur Wolfensberger: “De universiteiten en hogescholen zijn, mede door schaalvergroting, katalysatoren en broeinesten geworden van allerlei individuele problemen. (Het is duidelijk dat) ...vooral veel jongerejaars gewoonweg verdwalen, zoekraken, zichzelf verliezen, omdat er geen makker is, geen begeleider en geen bezielend verband.” Bij het afscheid van Nieuw Ruimzicht hebben in de twee internaten bij elkaar ruim achthonderd leerlingen gewoond, waarvan er zeshonderd predikant zijn geworden. Inhoudelijk betekent de overgang naar convivia vooral dat de nadruk nog meer komt te liggen op *samen leven*. Niet langer zal een predikant-directeur of directeursechtpaar het dagelijks leven van bovenaf begeleiden, de regels en kaders van het samenleven worden voortaan onderling bepaald en gehandhaafd.

Echt thuis komen

Daar de nadruk met de overgang naar convivia niet langer uitsluitend op de (voor)opleiding van predikanten ligt, wordt er binnen Ruimzicht gezocht naar nieuwe vormen van ondersteuning van het predikantschap. De eerste stap in deze richting is in 1969 de oprichting van fonds

Aktie Late Roepingen, dat voornamelijk financiële ondersteuning biedt aan mensen die op latere leeftijd predikant willen worden. In 2010 bezint Ruimzicht zich opnieuw op haar rol en blijkt er met name grote behoefte aan ondersteuning van predikanten bij de *uitoefening* van hun ambt. Daarop wordt een onderzoek gestart en in samenwerking met ArboNed, Nyenrode, Berenschot en de VU een coachingstraject ontwikkeld dat specifiek gericht is op predikanten. In het voorjaar van 2018 is hier met de start van begeleide intervisie voor predikanten nog een derde tak aan toegevoegd. “Deze dienstbare instelling is kenmerkend voor het werk van Ruimzicht,” meent huidige Ruimzicht-predikant Florida de Kok (52). “Er wordt in onze samenleving ontzettend veel van mensen verwacht, dat geldt zeker ook voor predikanten. Zij moeten inspirerend preken, pastoraal sterk zijn, overal aanwezig zijn, de jeugd erbij betrekken en soms de gemeente ook nog eens door een fusie heen begeleiden. Ruimzicht wil er dan zijn om hen op een open en belangeloze manier waar nodig te ondersteunen.”

Dezelfde gedachte ligt volgens De Kok aan de basis van de convivia: “Het leven in een convivium is grotendeels een ‘gewoon’ studentenleven, maar daarnaast is er óók aandacht voor persoonlijke vorming. Juist in deze tijd waarin er veel van studenten wordt gevraagd, is het belangrijk een plek te hebben waar je écht thuis kunt komen, waar ruimte is om samen na te denken over wat er voor jou toe doet: wat vind ik belangrijk, wat geloof ik? Hoe wil ik mijn leven vormgeven?”

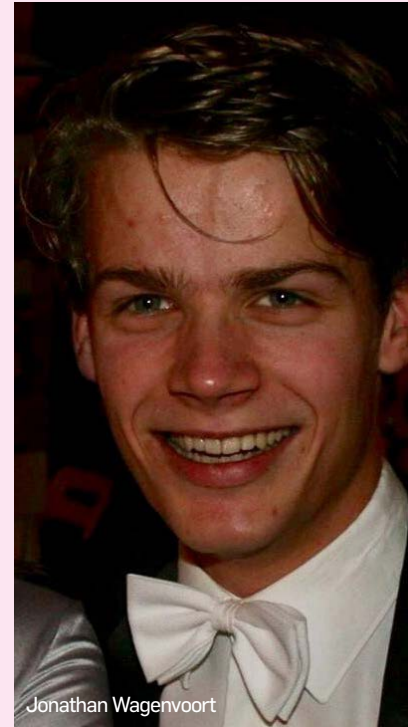
Dat dit in veel convivia bijna op natuurlijke wijze gebeurt, komt volgens De Kok voort uit ‘een zekere gemeenschappelijke basis’ van Ruimzichtenaars. Ook wordt er gelet op een evenwichtige samenstelling van het huis, zowel wat betreft geslacht als bijvoorbeeld studierichting en studentenvereniging. “Hoewel er in ieder huis een grote diversiteit aan geloofsovertuigingen en achtergronden woont, delen de bewoners ook iets gemeenschappelijks dat ze in elkaar herkennen en dat heeft vaak toch te maken met een kerkelijke of gelovige achtergrond. Dat zorgt ervoor dat het makkelijk is je thuis te voelen en je vrij te voelen om je gedachten te uiten.”

'Vrijheid en structuur'

Jonathan Wagenvoort (20) woont sinds november 2017 in convivium De Hooge Stoep in Amsterdam. Hij maakte kennis met Ruimzicht na een tip van de dominee. “Ik had daarvoor een jaar in een studentenflat gewoond, maar ik ben van thuis veel drukte en gezelligheid gewend en vond het niets om zo alleen te zitten”, vertelt hij. Het concept van een convivium sprak hem dan ook aan: “Het biedt deels de vrijheid van een studentenhuus, maar tegelijkertijd zijn er ook regels en een structuur; er wordt iets van je verwacht. Op woensdagavond zijn we bijvoorbeeld de hele avond samen: eerst samen koken en eten, daarna vaak een gesprek of activiteit. Ook tussendoor wordt er spontaan van alles samen ondernomen. En er zijn de vaste momenten, zoals de inauguratie van nieuwe huisgenoten en het kerstdiner.”

Geloof speelde voor Wagenvoort bij zijn keuze nauwelijks een rol. “Maar gaandeweg ben ik me er wel meer mee gaan bezighouden. De geloofsovertuigingen in huis verschillen sterk, maar dat is geen reden om elkaar uit te sluiten. Er heerst een open en respectvolle sfeer, ik heb ontielig veel geleerd van de theologen in huis.”

Een van de mooiste momenten vond Wagenvoort de conviviumpdag, waarop alle convivia in het land samenkomen. “Het was

Jonathan Wagenvoort

afgelopen jaar onze beurt die te organiseren. Er zijn dan creatieve en sportieve activiteiten, maar ook een liturgisch moment. Gewoonlijk ben je vooral met je eigen huis bezig, maar op zo'n dag merk je dat je met heel Ruimzicht ook een gemeenschap vormt.”

Voor elkaar kiezen

Beide aspecten – het ‘gezellige’ en het ‘serieuze’ – worden ook genoemd door een van de huidige bewoners, Jonathan Wagenvoort (zie kader), wanneer hij vertelt over zijn inauguratie in het huis: “Je wordt met meerdere nieuwe huisgenoten tegelijk geïnaugureerd. Dat is een heel ritueel.

‘Je kiest er samen voor om je vrije tijd aan elkaar te besteden’

Er is een formeel deel waarbij je op De Hooge Stoepsteen staat en de belofte zegt, waarna je door de predikant geridderd wordt. Maar een inauguratie bestaat voor een groot deel ook uit toneel en muziek die je over elkaar schrijft. Daar wordt door iedereen veel energie in gestopt. Je kiest er samen voor om je vrije tijd aan elkaar te besteden en ontdekt dat je op elkaar kunt bouwen. Dat zorgt voor verbinding.” Warme herinneringen heeft hij ook aan het kerstdiner. “Ook dit werd uitgebreid samen voorbereid. Iedereen kwam in pak, aanhang was uitgenodigd. Er werd gegeten, samen gezongen, gespecht. Op zulke momenten voel je je als huis echt een familie.” •